

Posudek na bakalářskou práci

Autor: Vendula Lukášová

Název: Geomorfologické termíny v současných českých učebnicích pro vyšší ročníky víceletých gymnázií a střední školy

Cílem předložené práce bylo zhodnotit vybrané středoškolské učebnice z hlediska kvantity i kvality výskytu geomorfologických pojmů. K naplnění tohoto cíle použila autorka kvantitativní statistické metody, jejichž adekvátnost je podle mého názoru diskutabilní (viz dále).

Předložená práce má přiměřený rozsah a logickou strukturu. V úvodní části jsou vysvětleny základní pojmy jako je učebnice, učební dokumenty, vzdělávací programy apod. Tuto část pojala autorka jako kompilaci základních poznatků o dané problematice, a to možná až příliš obsáhlou. Mnohé z uvedených informací uvedených v této části jsou všeobecně známé a dohledatelné v dostupných zdrojích, proto si myslím, že tato část mohla být pojata stručněji. Větší pozornost mohla být naopak věnována metodám analýzy učebnic, případně výsledkům takových analýz a zejména možnostem aplikace takových metod na vlastní výzkum, který je prezentován v další části práce.

Nevhodnost použitých metod totiž považuji za největší slabinu předložené práce. Přestože cíl je formulován tak, že zahrnuje jak kvantitativní, tak kvalitativní hodnocení, použité metody jsou čistě kvantitativního charakteru, zatímco kvalitativní hodnocení v práci chybí. Z práce se sice dozvídáme souhrnnou informaci o tom, které pojmy byly v učebnicích definovány správně a které nesprávně, ale toto hodnocení je velmi všeobecné a chybí popis postupu i dílčí výsledky hodnocení správnosti nebo nesprávnosti pojmů. Z takto neprokazatelného vyhodnocení pak autorka vyvozuje poměrně závažné soudy o vhodnosti či nevhodnosti jednotlivých učebnic pro výuku.

Ze zmíněného nedostatečného rozboru dosud provedených výzkumů obdobné problematiky vyplývá i nedostatečná propojenost úvodní teoretické části a následné výzkumné části, pro niž teoretická část nevytváří patřičnou podporu.

Po formální stránce mám k práci pouze drobné připomínky. Je psána poměrně čtivě a srozumitelně s únosným (avšak nezanedbatelným) množstvím drobných překlepů a pravopisných chyb (převážně v interpunkci) a stylisticky nepřesných či nevhodných vyjádření. Použité zdroje literatury jsou řádně citovány a uvedeny v závěrečném seznamu literatury.

K práci mám dále následující připomínky - drobné a spíše formální:

- ✓ Zkratky uvádíme velkými písmeny (např. MŠMT v oddělení 3.1. na s. 18).
- ✓ Z popisků obr. 3, 4 a 5 není jednoznačně patrné, že se jedná o počet učebnic, v nichž je pojem zastoupen. Poněkud matoucí je i rozdělení do třech různých grafů s odlišnou škálou, které je podle mého názoru neopodstatněné.
- ✓ Mnohé z hodnocených učebnic nelze zařadit z hlediska formátu (viz příloha 1) do kategorie A4 nebo A5, neboť jejich formát vychází z řady B (autorka tyto učebnice nesprávně řadí mezi učebnice formátu A5).

Za závažnější považuji tyto připomínky k obsahu:

- ✓ Geomorfologické pojmy použité v učebnicích pouze jako součást zeměpisného názvu (viz např. uváděný příklad na s. 25) měly být od ostatních geomorfologických pojmů striktně odlišeny a je otázka, zda bylo vůbec vhodné takové pojmy do analýzy zahrnovat.
- ✓ Při hodnocení učebnic je nesmyslné posuzovat jednotlivě učebnice, které jsou součástí celé učebnicové řady. To se ukazuje především v případě učebnic, které jsou primárně zaměřeny na sociální (ale i na regionální) geografii a ve srovnávacím celkovém hodnocení jsou navíc znevýhodněny také proto, že neobsahují samostatnou kapitolu věnovanou geomorfologii.
- ✓ Mnohdy navíc nelze jednoznačně určit co je a co není samostatná kapitola věnovaná

geomorfologii, nehledě na to, že i v kvalitní učebnici může kapitola věnovaná geomorfologii chybět a přitom geomorfologická problematika včetně terminologie může být na vysoké úrovni začleněna do jiných kapitol, například regionálně pojatých.

- ✓ Hodnotit učebnice podle toho, zda obrázky v nich obsažené jsou barevné či nikoliv může rovněž vést k nežádoucím dezinterpretacím. Černobílé jednoduché schéma může mnohdy sdělit mnohem více než nepřehledný obrázek, byť by zářil jásavými barvami.
- ✓ Hodnotit povolanost autorů učebnic k psaní geomorfologických kapitol podle toho, v jakém oboru publikují články v odborných časopisech vedených v předních mezinárodních databázích je nepřiměřené. Správně definovat a používat geomorfologické pojmy zařazené ve středoškolských učebnicích by totiž měl umět v podstatě každý, kdo absolvoval magisterské studium geografie.
- ✓ Je vůbec otázkou, jaký význam mají zjištění vyplývající z provedené analýzy, která je založena pouze na kvantitativních statistických metodách. Podle mého názoru by měla být analýza tohoto typu založena převážně na kvalitativních metodách a snažit se například o podchycení hlavních miskonceptů (mylných předpokladů) při vysvětlování geomorfologických pojmů.

Autorka si je některých výše uvedených skutečností částečně vědoma a do určité míry na ně poukazuje v diskuzi. V závěru ovšem tyto skutečnosti nezohledňuje a vynáší podle mého názoru velmi zjednodušené a přitom dosti závažné soudy o vhodnosti resp. nevhodnosti jednotlivých učebnic.

I přes výše uvedené nedostatky lze konstatovat, že autorka prokázala dovednost samostatné tvořivé práce a do jisté míry naplnila stanovený cíl. Proto předloženou bakalářskou práci **doporučuji k obhajobě**. Pro zpracování diplomové práce ovšem doporučuji autorce věnovat mnohem větší pozornost výběru vhodné metodiky.

V Praze dne 1. září 2014

RNDr. Tomáš Matějček, Ph.D.
oponent